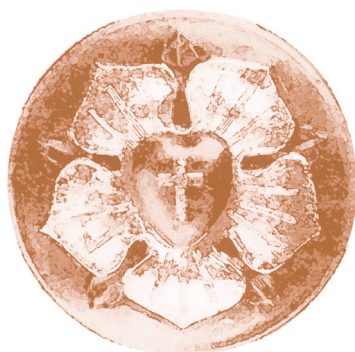

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: VALG AV ORD

ARTIKLER OG INNLEGG

EN RADIKALT ANNERLEDES TEKSTBOK
PRESTEKLEMMER

MÅNEDENS SALME
FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

KRISTI HIMMELFARTSDAG
SØNDAG FØR PINSE

17. MAI
PINSEAF TAN

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

VALG AV ORD

Det var samling i Bispegården, og jeg kom halsende i siste liten. I det overfylte rommet var det merkelig nok ledig akkurat én plass ved et ellers fullsatt bord. Jeg dumpet ned og smilte til høyre og venstre, og fikk varme og vennlige smil i retur. Men da jeg rakte fram hånden for å presentere meg, forsto jeg jo hvorfor det hadde vært ledig akkurat her. Døvekirken hadde nemlig med en delegasjon til denne dagen, så ingen rundt dette bordet kunne høre hva jeg sa da jeg prøvde å presentere meg selv. Så der satt jeg da, språkløs og utenfor, ikke i stand til å gjøre meg forstått eller å forstå hva de andre snakket om med raske hender.

Heldigvis gikk det ikke så lang tid før noen fikk en tolk på plass, og en samtale kunne finne sted. ”Det er jo ikke noe godt ikke å få med seg det som skjer,” sa min bordvenninne med glimt i øyet, og svarte raust på mine dumme spørsmål om tegnspråk hadde dialekter, eller ord man kunne forstå hverandre over landegrensene...

Her fikk jeg hjelp med formidling av ord og språk, heldigvis. Men en slik liten erfaring av utenforskap, fikk meg til å tenke. For som regel er det vel omvendt? Som regel er det vel de tegnspråklige som havner i denne situasjon av ordløshet blant hørende?

Å hjelpe hverandre på alle vis, slik at forståelse og kommunikasjon kan skje, må derfor være viktig.

En av artiklene i dette nummeret av LK er skrevet av to døveprester. Den handler på en måte om valg av ord, i alle fall valg av tekstrekker, og deres anliggende er at resultatet av disse valgene som nå kan bli gjort, blir en type utenforskap de ikke ønsker. Utarbeidelsen av denne tekstboken, som også i stor grad er en førs-

tegangsoversettelse av bibeltekster til norsk tegnspråk, tar nemlig ikke utgangspunkt i tekstboka for den norske kirke, og Lars Hana og Per Walle argumenterer mot dette valget. Les mer om dette i artikkelen en radikalt annerledes tekstbok.

Så handler det også blant annet om valg av ord i dette nummerets andre artikkel.

For når ulykken rammer, og det som ikke skulle skje, skjer, så er det så mye den rammede kan miste. Språk og ord også.

Jostein H. Sandsmark har i sin bok ”Pass på liten og på stor” forsøkt å beskrive det ubeskrivelige, nemlig å miste datteren Sara, 13 år, som brått og brutalt ble påkjørt og døde 12. januar 2014. I artikkelen Presteklemmer skriver han om møtet med både sykehusprest og lokal prest i de nattsvarte dagene under og etter Saras

Den handler om valg av tekstrekker, og resultatet av disse valgene som nå kan bli gjort, blir en type utenforskap de ikke ønsker.

død. Og han skriver om hvilke ord som i denne situasjonen gjør vondt, og hvilke ord som gjør godt. Sognepresten sier i Saras begravelse: ”Døden tar så ofte fra oss ordene. Når den siste fienden rammer og rister hele vår eksistens i sine grunnvoller, blir de fleste av oss nokså ordløse. For hva har en å si – annet enn å hulke og gråte? ... Vi står lamslatte og føler oss så uendelig fattige – ikke på tårer eller medfølelse, men på ord... Men i dag vil vi la våre ord høres. I dag vil vi gjøre opprør mot den siste fiendes forsøk på å tvinge oss enda mer ned i det ordløse mørket.”

Det finnes mange typer ordløshet og utenforskap. Dagens artikler handler om to av dem, og jakten på de gode og bærende ordene i nettopp disse situasjonene.

God lesning!

ANNE GRETE LISTROM

ANNE.GRETE.LISTR0M@OSLO.KIRKEN.NO

EN RADIKALT ANNERLEDES TEKSTBOK

KOMMENTARER TIL ET UTKAST TIL TEKSTBOK FOR DØVEKIRKEN

AV AV LARS HANA, DØVEPREST OG PER WALLE, DØVEPREST
LARS.HANA@DOVEKIRKEN.NO / PER.WALLE@DOVEKIRKEN.NO

Døvekirken i Norge er et eget språklig, kulturelt og kirkelig fellesskap innen Den norske kirke (DnK). Litt forsinket i forhold til majoritetskirken arbeider Døvekirken nå med en revisjon av sin høymesseliturgi og skal utarbeide sin egen tekstbok. Arbeidet startet våren 2013, og nå foreligger utkast til både gudstjeneste og tekstbok på www.tegnliturgi.no.

Norsk tegnspråk er et eget visuelt/gestuet norsk språk. Ennå er ikke Bibelen oversatt til norsk tegnspråk, så en utarbeidelse av en tekstbok er også i stor grad en førstegangsoversettelse av bibeltekster til norsk tegnspråk.

Vi må her konsentrere oss om deler av Utkastet for å vise at det trenger en grundig omarbeidelse og kvalitetssikring før det kan tas i bruk i menighetene.

TEKSTBOKEN

– REVIDERT ELLER RASERT?

I prosjektgruppens mandat for arbeidet med ny tekstbok heter det:

”Lage en egen tekstbok for Døvekirken som tar utgangspunkt i tekstboken for Den norske kirke og de tekstene som er tilgjengelig på norsk tegnspråk. Det bør også vurderes om andre relevante tekster utenom disse skal tas med. Tekstboka bør i første omgang bestå av 2 tekstrekker etter en egen kanon som hver inneholder alle tekster som skal brukes i gudstjenestene.” (Styringsgruppen for liturgireformen i Døvekirken, sak 5/13, pkt. 3).

Utgangspunktet skal være DnKs eksisterende tekstbok. Når en nå ser Utkastet, er det ikke råd å kjenne igjen DnKs tekstbok. Eksempelvis skal kirkeåret starte med Bergprekenens ”Vær ikke bekymret!” og Oppvekkelsen av enkels sønn i

Nain. Her og gjentatte ganger ut gjennom kirkeåret brytes den tekstlige samhörigheten med DnKs tekstbok. Det foreligger ingen skriftlig dokumentasjon på prinsippene bak oppbyggingen av denne tekstboken. Fra medlemmene i Styringsgruppen kommer det nå ulike signaler på hvor representativt dette Utkastet er for gruppas arbeid.

Vi har forståelse for at det foreslås *noen* endringer. De må i så fall begrunnes godt. Det er neppe noe poeng å ta vare på tradisjonen for tradisjonens skyld. Men *omfanget* av endringer er så totalt: En gjennomgang av tekstene i Utkastet viser at det i perioden 1. søndag i advent – påske bare er beholdt 9 av 207 tekster på samme dag som i tekstrekkene for DnK. Av disse 9 er flere blitt endret ved at en foreslår å lese en annen perikope. 14 av 22 søndager har ikke fått beholde én eneste tekst.

Vi stiller også spørsmålsteget ved de tematiske overskrifter som hver søndag har fått. Noen av dem oppleves forflatende og lite relevante, som for eksempel ”Å stå på” til teksten om skilsmisse (3. søndag i fastetiden). 1. søndag i adventstiden har tema: ”Ver ikkje bekymra – Jesus kjem”. Hvor er det blitt av ”Se, din konge kommer til deg!?” ”Jesus kjem i hus og heim” heter det om 4. søndag i adventstiden hvor Jesu besøk hos Martha og Maria har tatt plassen til Marias lovsang.

Tema kan være en hjelp til fokus, men de kan også snevre inn perspektivet og slik stenge for teksten. Skal tematiske overskrifter brukes, bør de få en bedre gjennomarbeidning enn det som synes å være tilfelle her.

JUL

En sentral tekst på Kristi åpenbaringsdag er Matt 2,1ff. Den er nå flyttet til jul og foreslås som tekst 1. juledag. Denne teksten har i alle kirkelige tradisjoner vært den sentrale teksten i feiringen av Hellig tre kongers dag/Epifania/Kristi åpenbaringsdag, 6. januar (eller nærmeste søndag), mens vi i Norge, som i de fleste andre vestlige tradisjoner, bruker Luk 2 på julaften og Johannesprologen på første juledag.

Luk 2,1–14 var tidligere evangelium i midnattsmessen jule natt. Etter reformasjonen fikk julen tre helligidager. Da overtok 1. juledag Luk 2,1–14. Johannesprologen ble så lagt til tredje juledag. Først med tekstrekkene i 1977 kom Joh 1 tilbake som juledagsevangelium, og da med én tekststrekke på denne dagen. Slik er det beholdt i tekstboken av 2011. Da er det merkelig at det foreslås at døvemeninghetene skal ha teksten om vismennenes hylling av Jesus (Matt 2,1ff) som 1. rekkes tekst. Joh 1,1ff legges til 2. rekke. Ingen av de tradisjonelle profetiene fra GT er valgt til Juledag, men i stedet at Samuel blir utvalgt (1 Sam10) og Salme 36 (I ditt lys ser vi lys). Det frelseshistoriske perspektiv underslås. Hvilken relevans har så Samuel for Jesu fødsel, eller Guds omsorg for skaperverket (Sal 36) for budskapet om Frelserens fødsel?

Resten av juletiden har en forlatt fødselshistorien. Ikke noe om møtet med Anna og Simeon i tempelet, Romjuls søndag har tekst om sennepsfrøet; Kristi åpenbaringsdag handler om ”Den gode hyrde”/Joh 3,16 og Salme 23. 2. søndag i åpenbaringstiden skal hete ”dåpsdagen” og har tekster fra pinsetiden (Matt 28,16ff) og om Jesus dåp (Luk 3). Førkristen dåp og kristen dåp legges altså til samme dag. Det gir et meget uheldig tematisk språk for dagen. Kirkens hovedtekst på treenighetssøndag flyttes altså inn i åpenbaringstiden. Ganske uforståelig blir det at GT-teksten på Romjuls søndagen er ”plagene i Egypt”, utdrag fra 2 Mos 7–10. Dette er tekster som ikke finnes i Tekstboken for Den norske kirke i det hele tatt.

EPIFANIA

Flyttingen av Matt 2,1–12 er, som nevnt ovenfor, overraskende med tanke på hvordan den er inn-

arbeidet på Kristi åpenbaringsdag. Epifaniadagen antas å være blitt til som resultat av gnostisk påvirkning, som en fest til minne om at Jesu guddom ble åpenbart. Et sentralt tema i den tidlige feiringen av dagen var Jesu dåp. Men da vekten ble lagt på vismennene fra Østen, hadde det sine fordeler. Gnostiske retninger knyttet åpenbaringen av Jesu guddom til dåpen; først der ble Jesus Guds sønn. Ved å bruke Matt 2,1–12 som hovedtekst ble vekten lagt på at Jesu herlighet som Guds Sønn ble åpenbart mens han var spedbarn. Slik er valget av denne teksten som innledning til åpenbaringstiden viktig for å holde fast forkynnelsen av Jesus som sann Gud og sant menneske.

Budskapet om de hellige tre konger, magerne, har også bidratt til at epifaniadagen er blitt en misjonsdag. Slik har den gitt innhold og retning til åpenbaringstiden som en misjonstid.

Det er vanskelig å finne grunner for å ta bort denne teksten fra denne dagen.

Og hva settes så i stedet? For *ingen* av tekstene for dagen i tekstrekker for DnK beholdes. I stedet kommer teksten om den gode hyrde (Joh 10,14.28–29). Perikopen er valgt slik at den legger vekten på betydningen av Jesu verk for oss mennesker, ikke på hvem Jesus er. Denne forskyvningen av innhold og fokus går igjen i de øvrige tekstene som er valgt. Tekstene åpenbarer relasjoner til Jesus som frelser, og fokuserer ikke på åpenbaringen av Jesus som Guds Sønn.

Dagen har også fått tema ”Den som tek vare”. Hva er det uttrykk for? Er det en understreking av at fokus er flyttet fra Jesu person til hans handling for oss? Det virker som om perspektivet på Kristi åpenbaringsdag er innsnevret.

PÅSKEN – GRUNN OG ROTETE

I tekstvalget til Den stille uke forventer vi en viss kronologi så vi kan følge påskehendelsene steg for steg. Det skjer, men bare delvis. Som palmesøndagens tekst etter 2. rekke finner vi en langfredagstekst/korsfestelsen under tittelen ”Gråter over Jesus” (Luk 23,27ff). Påskens kronologi brytes tvert av! Skjærtorsdag har bare evangelie-tekster. Her savnes tekstlige referanser til GT og til brevlitteraturen for å gi dybde til forståelsen

av det hellige måltid. Videre settes nattverden tekstmessig i relasjon til Peters svik. Tema for dagen er så allment og forflatende som: *Fest og svik*. Langfredag har bare Matteus-tekster. Her forventer en tydelig konsentrasjon om Jesu lidelse, men 2. rekkes tekster starter med den 9. time da Jesus allerede er korsfestet. Så kommer et langt avsnitt om at Jesus gravlegges. Det året denne teksten leses, blir konsentrasjonen om Jesu lidelse så å si borte. Fokuset blir på gravleggingen. Da har vi mistet korset av syne – på langfredag!!! Dette er forstemmende.

Oppstandelsesdagen har sentrale tekster, men viktige tekster som 1 Kor 15, Salme 118, Joh 20,1ff er ikke med. På 2. påskedag får vi en tekstrekke der 3. Mos 16 (Den store forsoningsdagen) er lesetekst til fortellingen om emmausvandrerne. En klarer ikke å holde fast på ett motiv, men legger store motiv ved siden av hverandre. Det gir ingen konsentrasjon om oppstandelsen. En haster forbi kristentroens mest fundamentale element.

Søndag etter påske forlater en så påskematikken, men vender likevel tilbake til den søndagen etterpå. Da leses det etter 1. rekke om møtet mellom den oppstandne Jesus og Thomas. Dagens lesetekst er om David og Jonathan! Etter 2. rekke griper en tilbake til langfredag og Simon av Kyrene som bærer Jesu kors, og kobler det til Gal 6,2ff om å bære byrder for hverandre. Dette er tekstkombinasjoner som bare på overflaten har berøringspunkter. Påsketiden forstyrres av en springende tematikk, mangel på sentrale tekster og svakt fokus flere steder. Det er rotete. Det er grunn teologi, og det er forvirrende kronologi.

PINSE UTEN DÅPSTEKSTER

Pinsedagen har kjernetekster, men aldri overlappende med DnKs tekstbok og ingen referanse til GT. Lesetekstene er formaningsstekster fra brevlitteraturen (Gal 5,1og Fil 2,1ff). Pinsedagen fremstår sterkere i formaningslys. Mer problematisk er det at dåpen er løst fra helligåndsfesten. Dåpsbefalingen er i Utkastet lagt til åpenbaringstiden. Den andre av DnKs faste dåps-tekster – Jesus velsigner barna (Mark 10,13ff) – hører til 3. s i treenighetstiden (3sit), men den

er i Utkastet lagt til 2. søndag i påsketiden. Pinse og treenighetstiden har dermed ikke referanse til dåpen i det hele tatt. Siden liturgien også er et uttrykk for kirkens lære, er dette ikke gode plasseringer av sentrale tekster.

For øvrig følger Utkastet opp en av DnKs tekster på Treenighetssøndag – Jes 6,1ff. Så spør en seg hvorfor Dtn 6,4ff skal leses både Treenighetssøndag og søndagen etter som lesetekst etter 2. rekke. Dette virker uferdig.

KVINNENE

Utkastet har en egen søndag kalt "Kvinnene" – 9. s i treenighetstiden. Teksten etter 1. rekke er Enken og dommeren (Lk18,1ff). Denne teksten handler om den utholdende og kjempende tro (v 8) og ikke om kvinnen. 2. rekkes tekst er Luk 8,1ff om kvinner som følger Jesus. Denne teksten knyttes til Sal 139: "Du har skapt meg på underfullt skremmende vis". Maria Budskapsdag har lesetekst fra 1. Mos 2,18ff (skapelsen av kvinnen) i 2. rekke. Ser vi her ansatser til en teologi om kvinner i Utkastet? – en teologi som betoner at kvinnen er gåtefull og from? Kvinnen fremstilles som et enestående bønnemenneske. De mange kvinnene som fulgte etter Jesus i stillhet, er de blitt et kvinneideal? Tegnes det et madonnabile av kvinnene med dette tekstvalget? En dag om kvinnene, som er vinklet på dette viset, vil vekke sterke negative reaksjoner. Det er ensidig og reaksjonært. Så kan vi spørre: Skal bare kvinnen tematiseres og ikke mannen? Skapelseshymnene Sal 8 som taler om menneskets verd og kunne også vært relevant til å si noe om kvinnene, men den er "ufarliggjort" og plassert på høstens påskedag (17sit). Dette tekstvalget kan neppe bli stående.

UNDERLIG TEKSTBRUK

Vi har ovenfor kommentert tekster vi ikke synes hører hjemme der de etter Utkastet er plassert. Her vil vi kort kommentere flere steder: Joh 8, 1ff, kvinnen som er tatt i ekteskapsbrudd, får 1Kor 12,21ff (kroppen og delene) som lesetekst (10sit). 13sit med rubrikken "Å søkje" kombinerer liknelsen om sølvmynten (Luk 15,8ff) med oppfordringen til å elske hverandre (1 Joh

4,7ff). 2. rekke samme søndag kombinerer Mt 6,25–34 med teksten om Gud som sender Moses, Ex 4,10ff. På søndagen for diakoni (4sit) skal teksten om Stefanus som steines, leses som lesetekst til Matt 11,28 ”Kom til meg alle dere som strever”! På Aposteldagen (6sit) leses Joh 6,16ff (Jesus går på vannet) med teksten om Babels tårn (Gen 11) som lesetekst. Både 16sit og 21sit har lovsang som tema. Her kommer juletekster – Marias lovsang, Luk 1,46ff. Den er koblet sammen med utdrivelsen fra Paradiset, Gen 3,20ff, og Simeons lovsang, Luk 2,29ff. Simeons lovsang er amputert og løst fra sin kontekst. På 16sit får vi Peters bekjennelse Luk 9,18ff (Luk 8,18ff må være skrivefeil) og Job 19, 25ff (Jeg vet at min gjenløser lever) – en tradisjonell fastetekst og oppstandelsestekst kombineres under vignetten ”Lovpris”.

Dette er bare et lite utvalg av det vi forstår som meget spesielle sammenstillinger av tekster.

HVOR LANG KAN EN LITURGISK TEKST BLI

Liturgiske tekster skal egne seg innenfor en gudstjenestelig ramme. Når flere tekster skal leses, må lengden på hver enkelt tekst vurderes før den tas inn i en tekstbok. Nå kan en nok hevde at i DnKs tekstbok vil en noen ganger ha tjent på at teksten ble utvidet for å få med hele sammenhengene. Her er problemet heller det motsatte. Flere steder i Utkastet finner vi urimelig lange tekster: Kroneksempelen er vel 5. s i åpenbarings-tiden hvor *hele* Ruts bok skal leses. På Romjuls-søndag skal tekstene om plagene i Egypt leses. 2. Påskedag skal *hele* 3 Mos 16 (Den store forsoningsdagen) leses. 3. s påsketiden skal hele 2 Sam 20 leses. 5. søndag i påsketiden skal det i én bolk leses lengre utdrag av Ester, kapitlene 3, 4, 5, 7 og 8. Videre foreslås det for 6. søndag i påsketiden lesning av utdrag fra 1 Mos, kapitlene 7, 8 og 9, som sammenhengende tekst, og at hele

Salme 71 skal leses på Allehelgenssøndag. Disse eksemplene sprenger etter vårt skjønn rammen for en liturgisk lesetekst. Det er utmattende og upedagogisk. Dette tar ikke hensyn til helheten og en rimelig balanse mellom de enkelte liturgiske ledd, og er således uegnet.

KONKLUSJON

Når det skal utarbeides en egen tekstbok for Døvekirken med tekster på norsk tegnspråk, skal en ifølge mandatet ta utgangspunkt i Tekstbok for Den norske kirke. Vi mener at vi kan påvise at det Utkastet som nå er gjort offentlig, i det alt vesentlige har forlatt teksttrekkene og tekstvalget i DnKs tekstbok. Det finner vi meget beklagelig. Døvekirken er og ønsker å være en integrert del av Den norske kirke og ta del i kirkens liturgiske fellesskap. Utkastet til tekstbok for Døvekirken bryter radikalt med en slik plattform. Da reiser det seg også spørsmål om hva dette forslaget sier om døvemeninghetenes selvforståelse. Kan vi se oss selv som en likeverdig del av Den norske kirke? Det ser ikke slik ut dersom vi tar forslaget på alvor. Da ser det ut som vi er løst fra kirkens ledelse og kan ordne oss selv liturgisk. Vi mener derimot at det er viktig å synliggjøre og styrke det som viser at vi som døvemeningheter har vår likeverdige og selvfølgelige plass i Den norske Kirke og skal behandles deretter. Også på denne bakgrunn er det viktig at Tekstbok for Den norske Kirke blir grunnlaget for hvilke tekster som oversettes til tegnspråk og skal brukes i våre gudstjenester. Rent praktisk er det også en fordel for alle som forbereder seg til gudstjenesten, å gjøre det parallelt med den øvrige kirke.

Videre er det alvorlige teologiske og liturgiske mangler ved Utkastet. Her er teologi eller steg mot en teologi som er fremmed og uønsket. Høytidene som en vil styrke, får et svakere preg, og tematiseringen av søndagene blir til dels tabloid.

PRESTEKLEMMER

AV JOSTEIN H. SANDSMARK, PAPPA OG FORFATTER
 JOSTEIN.SANDSMARK@GMAIL.COM

Aldri før har jeg fått så mange klemmer av prester som da vi mistet vår Sara (13 år) i januar 2014. Tommel opp for denne kjødelige siden av prestegjeringen!

Når du som prest skal følge foreldre det siste stykket mot deres barns død – når du sammen med dem skal planlegge barnets begravelse – lurer du da på hvordan det oppleves fra den andre siden, av de etterlatte foreldrene? Det forteller jeg om i boken *Pass på liten og på stor – En historie om å ta vare på hverandre*.

Egentlig er det ubeskrivelig, det å miste et barn brått og brutalt. Det er så hinsides all annen erfaring, det som rammet oss lørdag 11. januar 2014: Under en tur med ponni og vogn ble vår Sara (13) og hennes venninne Tiril (11) påkjørt av en bil ved Bjørkelangen. Dagen etter døde de begge på Ullevål sykehus, uten å ha våknet etter påkjørselen.

På Ullevål møtte vi en sykehusprest som vi aldri hadde truffet før. Spørsmålet fra en sykepleier hadde vært så forsiktig: ”Ønsker dere at presten skal komme?”

Da hadde vi foreldre allerede skjont hvilken vei det bar for Sara. En venn foreslo riktignok at vi skulle be Gud gjøre et under og slik berge jentene, men pappahjertet mitt var knust, så jeg svarte bare: ”Da får Gud gjøre det underet uten meg.” Jeg orket ikke å heise meg opp med en ny forventning – en forventning som vel umulig

kunne innfris?

Sykehuspresten kommer da heller ikke med løfter om under og helbredelse, men med en tydelig vilje til nærvær i vår svarteste natt. Hun ”viser seg å være en vis kvinne som kommer oss nær uten å være påtremgende”, forteller jeg i boken. ”Selv klarer jeg imidlertid ikke å være med på bønner og ritualer. Livssynet mitt er kollisjonsskadd.”

Jeg gjør det ikke lett for sykehuspresten. I min forrykte fortvilelse er jeg nær ved å gi henne skylden for hva Sjefen hennes ikke gjør for Sara og Tiril. Men presten rygger ikke; hun gir meg heller en klem – og både fysisk og åndelig arm-

slag.

Søndag morgen får jeg presten med meg ut fra Saras rom. ”Jeg vet det er katolikkene som har den siste olje,” snøvler jeg, ”men er det et eller annet du kan gjøre nå – for Sara – for oss?”

”Porten til bønner og ritualer har jeg jo villet stenge og låse,” skal jeg senere skrive, ”til det brukte jeg først min nøkkel av forherdet tro og herdet vilje. Nå ender jeg likevel opp med å åpne igjen, mest for Sara – kanskje like mye for Store-søster, mamma Kjersti og presten. Men jeg vil bli med inn, jeg også. Uten Gud kan det ikke bli noen skikkelig avskjed, føler jeg. Med Gud vil avskjeden bli forferdelig,” står det i boken.

Det viktigste som skjer på Saras dødsleie, er dette tydelige tegnet på evangeliets nåde, gjort over et barn som ingenting mer kan gjøre:

”Presten slår korsets tegn på deg, Sara, og lyser velsignelsen over oss alle: ’Herren løfte sitt ansikt mot deg og gi deg fred.’”

Fred, du, liksom! hylar det i meg.

Både før og etter dette skjer det mye mer denne helgen på Ullevål sykehus. Plassen tillater imidlertid ikke at jeg tar med alt her, det som du som forelder egentlig skal slippe å prøve å forestille deg, men som du som prest bør vite.

Hjemme igjen, for første gang uten Sara, ble jeg egentlig sjokkert over hvor tidlig soknepresten og representanten for begravelsesbyrået meldte sin ankomst. De var ikke hos oss samtidig, men i meg fløt deres ærend over i hverandre. Det samme med klemmene jeg fikk av dem.

”Hvordan skal dødsannonsen være?”

Vi måtte velge kiste. Kiste til ungen vår!

”Når skal bisettelsen være?”

”Når kan begravelsen være?”

”Hvordan vil dere ha begravelsen?”

”Hvordan i all verden skal vi greie å kombinere noe så jordfast med det himmelvendte?” skriver jeg senere. ”Hvordan skal jeg som nå helst vil vende Gud ryggen, kunne forholde meg til himmelhåpet? Tvesinn. Jeg får ikke dette til å gå i hop, aller minst her vi sitter og skal planlegge Saras begravelse. Mitt barns begravelse! Det er til å grine av, så jeg gjør det – uten at tårene gjør meg mer klarsynt for hvordan evighetshåpet kan ha noe som helst å si for krasjlandingen i jord og blod.”

Også soknepresten klarer å kombinere det som ikke kan kombineres: Å tåle de sjokk-skaddes ulike reaksjoner samtidig som de vennlig skal føres gjennom de nødvendige avgjørelser. En kjærlig, stødig hånd midt i kaoset.

Spørsmålet gjentas: ”Hvordan vil dere ha begravelsen?”

Jeg klarer ikke å henge med, jeg kaver, jeg faller av, tankene floker seg, og jeg går i hvitt. Utslitt og oppgitt synker jeg sammen på sofaen. Heller ikke det synes å affisere presten der ”vi beveger oss i tro og mistro, skygge og gjenlyd, røyk og skodde fra et splintret livssyn – noe som avføder et nytt, trassig ønske hos meg, om at vi i Saras begravelse i det minste unngår de verste klisjeene.

Så får jeg heller tåle å stå i spagaten mellom herlighet og håpløshet, frelse og fornektelse,” noterer jeg meg.

Vi er og blir i sjokk, jeg makter slett ikke å oppføre meg ”rett”. Så, kjære prester, tål all verdens ulike reaksjoner og måter å sørge på. La de etterlatte få oppføre seg både ”absurd” og ”upassende”, for de vet knapt hva de gjør.

”Bjørkelangen kirke kan bli for liten,” sier presten. ”Hva med å ha begravelsesseremonien i Løken kirke, og så frakte båren til kirkegården på Bjørkelangen?”

”Sara planla å kjøre med hest og vogn til kirken når hun en gang skulle gifte seg,” sier jeg stille. ”Kan kisten hennes nå fraktes med hest og vogn til kirkegården?”

”Ja.”

Programposter til begravelsen blir foreslått og bestemt. Selv om vi foreldre har mistet fotfestet og stupt ut i det uvirkelige, må vi ta stilling til både det og det og det. Døden vil ikke vente mer på oss; nå må den administreres. Vi svarer, uten at én eneste fiber i meg godtar at Sara er borte. Men verdens mange krav tvinger oss videre, udyret drar både Kjersti og meg med seg.

”Døden kan gjøre hvem som helst dypt religiøs – eller til gudsfornekter?” skriver jeg i notatboken min. ”Jeg slåss med Gud og ateismen, en brytekamp med én for mye. Jeg vil ha fornuftige svar på dette totalt ufornuftige; jeg ønsker å ta mysteriene på alvor uten å la dem kvele meg.”

Flere klemmer, flere spørsmål.

Begravelsen kommer til å ta tid, skjønner vi. Det er så mye som må bli sagt om Sara, så mye som må gjøres og vises for å fortelle hvem hun var. Ja vel, da får det ta den tiden det tar. Dette vil bli den siste avskjed med trettenåringen vår. Så, kjære prester, et barns begravelse er anledningen hvor formalistiske kjepphester skal få stå bundet i stallen. Her er ingen hast. Det trengs lang tid til et umulig farvel.

Tirsdag 21. januar 2014. Synet av den lukkede kisten får meg til å hulke. Jeg raser mot at verden kommer til å gå videre, som om Saras begravelse bare er et skuldertrekk i tiden, en uvelkommen forstyrrelse, et plagsomt gys, høyst et øyeblikks nøling mot dommens dag?

Mengder av mennesker møter opp, omkring tusen stykker. Midt i smerten gjør det godt. For alternativet, at få var kommet for å vise Sara den siste respekt, ville ha vært langt tyngre å bære.

I sentrum for alt står Saras kiste. Barnet vårt i kisten – den seremonien vi foreldre aldri har trodd vi skulle måtte oppleve – for et par timer skal dette bremse fallet ned i det ufattelige. Om kort tid vil vi likevel gå i bakken. Det er ikke til å unngå, det eneste som altså ikke skulle hende i vårt liv.

Soknepresten kjente Sara godt, så han har vært i tvil om han vil klare å gjennomføre begravelsen, skal jeg få vite senere. Hvordan være en profesjonell prest når en ung venn skal legges i graven? Han reddes av en prinsippbryter: sykehuspresten. For Saras og vår skyld bryter hun prinsippet om at sykehusprester ikke skal delta i begravelser for dem som dør på sykehuset deres; uten et slikt prinsipp ville de jo knapt ha fått gjort annet enn å dra i bisettelser og jordfestelser. Men Sara og hennes død har gjort så kraftig inntrykk på vår sykehusprest at hun og soknepresten tar barnebegravelsen sammen. De to teologene trenger hverandre, aner det meg.

Før dette har de begge vært rause med både tårer, klemmer og ordløshet overfor oss foreldre. ”Døden tar så ofte fra oss ordene,” sier soknepresten nå i den innledende minnetalen. ”Når den siste fiende rammer og rister hele vår eksistens i sine grunnvoller, blir de fleste av oss nokså ordløse. For hva har en å si – annet enn å hulke og gråte? Hva skal en mor og far, en søster og en bror si når en av de aller kjæreste de har, så brutalt rives bort? Hvilke ord skal brukes når noe så meningsløst skjer? Vi står lamslåtte og føler oss så uendelig fattige – ikke på tårer eller medfølelse, men på ord.”

Selv klistrer jeg meg oppetter Kjersti, jeg klynger meg til kvinnen som ga Sara livet.

”Men i dag vil vi la våre ord høres,” holder presten frem i begravelsen. ”I dag vil vi gjøre opprør mot den siste fiendes forsøk på å tvinge oss enda mer ned i det ordløse mørket.”

Tårene på kinnene mine kjennes ekstra varme.

”Og vi vil tale ord til Gud,” sier soknepresten.

”Vi skjønner ikke hvorfor dette skulle skje, men vi hviler i den samme tro som Sara var så tydelig på. Vi tror ikke at det var Gud som tok henne bort; vi tror han tok henne *imot*. Ja, vi tvilholder på at når dette ubegripelige skjedde, var Gud der og tok henne trygt hjem.”

Jeg er blindet av tårene.

”*Du tog mitt barn,*” setter sangeren i å synge. Det er en sang som Sara hadde et helt spesielt forhold til, *Du måtte finnas*, av de to Abba-musikerne Benny Andersson og Björn Ulvaeus. ”*Jag kan inte längre se en mening. Vad är det Du vill? Vad ska jag tro?*”

Er dette en sang som passer i en begravelse? I et barns begravelse? Soknepresten har ikke et øyeblikk stilt spørsmål ved det. Sangen betydde mye for Sara, og nå betyr den så inderlig mye for pappaen hennes.

”*Om Du inte fanns till, ja, vad gjorde jag då?*” lyder den malmfulle sangen. ”*Jag vore ingenting om Du inte fanns. Nej, Du måste finnas, Du måste! Hur kan Du då överge mej?*”

Hvor var Gud da Sara trengte ham mest? Da bilen kom dundrende mot Tiril og henne? Da de lå i hver sin seng på Ullevål og forsvant for oss?

”*Om Du inte fanns till, vem tog hand om mej sen? Vem skulle så ta emot mej till slut efter döden?*”

Etter døden? Minnetaler.

Av de tre minnetalene blir storesøsters og tantes ganske så lange. Det gjør ingenting. Her er det ingenting som haster. Aller minst i et evighetsperspektiv. Husk det, kjære, travle prester, hvis du syns minnetalene kan ta for lang tid: For oss etterlatte er dette ord for livet, døden og evigheten – en stund som aldri kommer igjen og aldri kan gjøres om.

”Sara har etterlatt seg spor og inntrykk som selv ikke tiden kan vaske bort,” sier storesøster i sin tale.

”Jeg har et håp om at jeg skal møte Sara igjen,” sier tante, ”at hun lever videre et annet sted.”

Mer tårer. Dette er verre enn alle mine morbide fantasier til sammen.

”I møte med døden som har rammet så urettferdig, så blindt, så altfor tidlig, blir den kjærligheten som viser seg i fritt og trofast å minnes Sara, til en kraftig protest,” sier sykehuspresten i

andakten. ”I dag leter vi etter trøst i en trøstesløs verden.”

Trøst? Protesten reiser sitt heslige hode i meg.

”Den som elsker, tar en sjanse – utsetter seg for risiko – gir seg hen uten sikring, uten garantier,” fremholder sykehuspresten. ”Det er vel ingenting som gjør oss så sårbare som det å elske noen.”

Dét kan jeg si meg enig i.

Men protesten er tilbake i meg så fort sykehuspresten fortsetter: ”Troen vår kan gi slitestyrke når livet slår. Men, mange av oss klarer ikke slå oss til ro med det, hverken på egne eller andres vegne. Vi roper til Gud, i klage og protest og i trassig tillit: *Hvorfor?*” sier hun – før hun tegner opp som et slags svar: ”Gud er ikke fjern fra lidelse og kamp, men naken og sårbar, som et lite barn i en stall. Gud er ikke uberørt av livets avgrunner, men er bærer av angstens rop – ikke høyt hevet mot himmelen, men naglet til et kors på jorden. Sånn er den jordvendte, kjærlighetens sårbare, kjempende Gud.”

Også de to prestene opplever jeg som medkjempere. At de kan sitt fag, har jeg vært trygg på. At de også vil gå så mange ekstramil med meg og mine inn i smerten, kan jeg bare takke for. Dette er den beste sjelesorg som er å oppdrive for det knuste pappahjertet.

Ved kisten og graven på Bjørkelangen synges det: ”Deg være ære, Herre over dødens makt!” Kanskje tier jeg, kanskje synger jeg med i trass, det husker jeg ikke.

Kisten senkes et stykke på vei. Jeg savner Sara allerede!

”Av jord er du kommet, til jord skal du bli,” sier soknepresten. ”Og av jorden skal du gjenoppstå.”

Ordene håner meg. Å stå her og tro på oppstandelse, paradiset og evig liv hos Gud – det er mer enn jeg holder ut. Jeg makter ikke lenger å bære troen, så da får heller Gud bære meg – dét klamrer jeg meg til.

Kisten er senket nok til at jeg innser det ufravikelige. Vi går fra graven.

Hjelpeløshet. Dét er ordet som best oppsummerer pappaens opplevelse av å miste sitt barn. Jeg er fullstendig hjelpeløs! Med alt mitt sinne og all min fortvilelse kan jeg bare be og banne, gråte og hulke maktesløst. Da å oppleve at også prester famler hjelpeløst, blir for meg uttrykk for den største solidaritet og medfølelse. Prestene har ikke rygget for min smerte, men har gitt meg ordløse klemmer og blitt stående sammen med meg der jeg har det som vondest. De og jeg, like hjelpeløse her hvor døden har krevd sitt.

Mye mer skulle ha vært fortalt om dette marerittet. Men for en mann av mange ord er Luthersk Kirketidendes foreskrevne 2.500 for få til å vitne fullt ut om hvordan katastrofen opplevdes for en pårørende pappa. Til det trengte jeg en hel bok. Så hvis du vil ha innsideinformasjon fra det du som prest opplever fra utsiden, er jeg så frimodig å anbefale boken *Pass på liten og på stor*. Med den ville gi en direkterapport fra det dypeste mørke – og famlingen opp av det igjen. Sånn var det jeg opplevde det.

MÅNEDENS SALME

APRIL 2015

AV ESTRID HESSELLUND OG SINDRE EIDE

ESTRID.HESSELLUND@EIDEFORLAG.NO / SINDRE.EIDE@EIDEFORLAG.NO

Å, GLEDESFYLTE STUND! Å, HVILKEN MORGENRØDE! (N13 212)

TEKST: SVEIN ELLINGSEN 1983, FRITT ETTER GEORG R. WOODWARD 1902

MELODI: AMSTERDAM 1684

Av Svein Ellingsens 58 salmer i Norsk salmebok er det bare to påskesalmer: "Døden må vike for Gudsrikets krefter" (209) og "Å, gledesfylte stund!" (212). Den første var med i NoS 1985, mens den siste kom med i Salmer -97 og nå også i N13.

"This joyful Eastertide" heter den opprinnelige salmen, skrevet av engelske Georg Ratcliffe Woodward i 1902. Den er fortsatt en populær påske-carol i England, som bl.a. Cambridge Singers har innsunget i en flott firstemt sats, under ledelse av John Rutter: <http://www.youtube.com/watch%3Fv%3DkbWSZvfDCoQ>.

Melodien til salmen er en nederlandsk folketone fra 1600-tallet. Den ble opprinnelig brukt i en utgave av Davids-salmene ("Davids Psalmen"), utgitt i Amsterdam i 1684.

Svein Ellingsen forteller selv om tilblivelsen av sin andre påskesalme:

"I 1983 utga Verbum forlag en sangbok med tittelen 'Salmer og viser'.

En dag jeg var på hovedstadsbesøk, tok jeg meg en tur opp til forlaget, og der grep forlagsredaktøren tak i meg og spurte: 'Kan du lage en tekst til denne melodien?'

Melodien var den festlige nederlandske melodien som i England brukes til teksten 'This joyful Eastertide'. Hun ville så gjerne ha denne melodien med i 'Salmer og viser', men manglet en norsk tekst. Jeg sa at jeg kunne forsøke, men jeg spurte naturligvis om når teksten måtte være

ferdig. 'I morgen!' var svaret, 'Redaksjonen av boken er egentlig ferdig.' Det var jo en skremmende kort frist!

Men jeg gikk løs på oppgaven! Jeg bodde på Katarinahjemmet i Oslo, og jeg var ikke sen med å sette meg ned ved skrivebordet på mitt rom. Foran meg hadde jeg notene og, sammen med den, George Woodwards engelske tekst. Å lage en direkte oversettelse, bortsett fra omkvedet, ville være lite fristende. Utfordringen var altså 'på stående fot' å lage tre nye vers! Det var ikke så lett; det hører ikke til min vane å ryste vers ut av ermene! Og etter en stund sa jeg til meg selv at dette prosjektet måtte jeg gi opp.

Men midt på natten våknet jeg av noen sterke lyder utenfra, og da jeg ikke fikk sove igjen, sto jeg opp og satte meg ved skrivebordet. Da kom de tre versene så å si på løpende bånd! Så kunne jeg neste dag levere teksten! Og den gledesfylte melodien kunne få sin plass, først i 'Salmer og viser', så i 'Salmer -97' og nå i Norsk Salmebok 2013.

Jeg er naturligvis glad for at salmen er kommet med i salmeboken, ikke minst for melodiens skyld! Vi trenger en slik sprudlende påsketone! Og de korte versene formidler vel på en enkel måte det kristne oppstandeshåpet. Men min egentlige påskesalme er jo ikke denne, men 'Døden må vike for Gudsrikets krefter!'

Gjengitt med tillatelse.

I samarbeid med Eide forlag trykker LK hver måned en omtale av en av de nye salmene i Norsk Salmebok. Omtalen finnes også på www.norsksalmebok.no, der man dessuten kan finne salmeforslag til gudstjenestene.

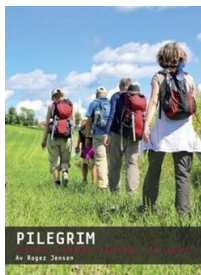
FRA BOKFRONTEN

ROGER JENSEN: PILEGRIM. LENGSEL, VANDRING, TENKNING – FØR OG NÅ

NOVUS FORLAG 2014

I forordet av boka trekker forfatteren frem en definisjon av pilegrim slik: "Pilegrim handler om bevegelse, om reise." Denne boka kan i seg selv omtales som en reise, en reise fra de første pilegrimsreisene i antikken til det som kalles pilegrimsoppblomstringen i dag, en reise gjennom et "hav" av forskningsmateriale på feltet. Og som lesere får vi også være med på forfatterens reiser på ulike pilegrimsleder. Underveis deler forfatteren raust av sin historiske kunnskap, analytiske tenkning og solide oversikt på feltet. Med sin bakgrunn som prest og forsker stiller han spørsmål, gjør grundige dypdykk og trekker sammenhenger på en måte som ingen norsk pilegrimsbok har gjort tidligere. Dette er en bok som henvender seg mer til det analytiske og intellektuelle enn til det kreative. Det tror jeg også er forfatterens intensjon med boka.

Boka har tre deler. Første del handler om pilegrim i dag, der forfatteren tar oss med inn i noen

av sine pilegrimserfaringer, på vandringer til blant annet Santiago de Compostela, Roma, Jerusalem, og olavsveiene i Norge. Her deler han egne opplevelser, refleksjoner og spørsmål, hvor han selv er på reise – søkende for å forstå pilegrimsfenomenet. Tilbakevendende spørsmål er blant annet: Hvorfor vandrer mennesker som pilegrimer i dag? Hva innebar historisk pilegrimspraksis? I hvilken grad bør kirken fornye sin pilegrimsteologi i møte med samtiden? Noen svar på dette gir han i senere kapitler i boka. Første del inneholder også en svært grundig redegjørelse for forskningsfeltet innen pilegrimsvandring. Empiriske studier av pilegrimsvandring i dag, både i Norge og internasjonalt, blir presentert og diskutert, og forfatteren viser en god oversikt over forskningsfeltet. Han reiser også nye forsknings-spørsmål og tydeliggjør behovet for mer kunnskap på feltet.

Andre del handler om pilegrim i historien og er den delen av boka som er viet størst plass. Hvis man er interessert i historie, er dette en gavepakke! Forfatteren kjenner middelalderen godt, og han gir en omfattende, grundig og oversiktlig fremstilling. Han tar oss med inn i virkelighetsforståelse, motiver og praksiser, der sentrale tema er bot, avlat og skjærsild, hellige steder og relikvier. Martin Luthers kritiske oppgjør med samtidens pilegrimsteologi og pilegrimspraksis har fått et eget kapittel i boka. Forfatteren gir oss del i Luthers kritiske perspektiver på pilegrimsvandring, som medførte en radikal nedgang i pilegrimsbevegelsen i flere hundre år. Samtidig gir forfatteren en mer nyansert bilde av Luthers forhold til pilegrim ved å påpeke at Luther ikke

hadde en total avvisning av pilegrimsvandring. At Luther i det hele tatt åpnet opp for pilegrimsvandring, var for meg både overraskende og spennende.

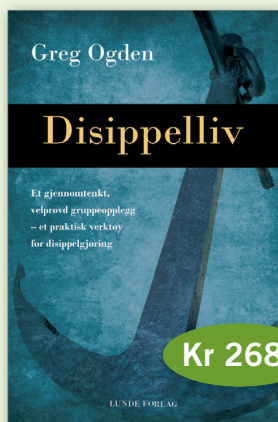
Tredje del i boka handler om pilegrim og gudstro, der forfatteren stiller spørsmål om hvordan en pilegrimsteologi for samtiden kan se ut. Han påpeker at pilegrimer i dag går langs gamle leder, men at dagens pilegrimsvandring likevel er et nytt fenomen. Mennesker i dag har også andre motiver for vandringene enn i middelalderen. Inn i dette bildet stilles spørsmålene: Kan tradisjonen være en teologisk ressurs i dag? Kan pilegrimsvandring gi en innøvelse i kristendom og erfaring av gudstro? Kan pilegrim i dag virke til å forene kirken – i motsetning til tidligere i kirkens historie, der pilegrim medvirket til kirkeskiller? Og, etter min mening, et svært sentralt og spennende spørsmål: Kan pilegrimsvandring være en veiviser mot en ny spiritualitet? I forfatterens diskusjon som handler om nærhet og avstand mellom ”den gang” og ”i dag”, sier han: ”Målet er ikke bare tradisjonsoverlevering, men også tradisjonsfornyelse. En kirke som alltid

søker å artikulere sannhet på nytt – en kirke som våger bevegelse og fornyelse, en pilegrimskirke. Nettopp spennet mellom overlevering og fornyelse kjennetegner den moderne pilegrim som ’bryter opp for å komme hjem’, ikke kun med tanken eller følelsen, men for igjen å si det med Luther, med ’hele hjertet’.”

Dette siste utsagnet er, slik jeg leser boka, kjernen i bokas budskap: brytningen mellom tradisjon og nåtid som en ressurs for å finne en farbar og fruktbar vei videre for ”pilegrimskirken”. I dette bildet savner jeg imidlertid et perspektiv som jeg mener hører hjemme her, nemlig den keltiske tradisjonen. Jeg hadde forventet å finne at keltisk spiritualitet og pilegrimstradisjon var inkludert i forfatterens ellers grundige presentasjon av pilegrimstradisjonen. Keltisk pilegrimstradisjon er både rik, levende og dypt forankret i kirkens historie, og jeg mener den har mye å bidra med til dagens moderne pilegrimsliv. Når dette ble utelatt i denne pilegrimsboka, fortjener kanskje keltisk pilegrimsspiritualitet en egen bok? En oppfølger?

Mari Kolbjørnsrud

AKTUELT

Greg Ogden **DISIPPELLIV**

Ingen blir født som disippel. Disippel blir man gjort til. Som Jesus sa: «Gå og gjør ... disipler!» Men hvordan?

Ogden anbefaler disippelgrupper på 3–4 personer, og boka hans dekker et innholdsmessig kjernepensum over 25 kapitler om det nye livet i Jesus. Livspraksis og solid teologi går hånd i hånd.

«Endelig er denne glimrende boka tilgjengelig på norsk!»

Tor Erling Fagermoen, generalsekretær i NKSS

**BOKEN KJØPER DU I DIN LOKALE BOKHANDEL
ELLER PÅ WWW.LUNDEFORLAG.NO**

SØNDAGSTEKSTEN

HILDE BARSNES - KJELL ASGEIR SKARTSETERHAGEN - TORBJØRN HOLT - PER KRISTIAN SÆTRE

KRISTI HIMMELFARTSDAG - SØNDAG FØR PINSE
17. MAI - PINSEAFATAN

KRISTI HIMMELFARTSDAG

14. MAI 2015

Prekentekest: Luk 24,46–53

Lesetekster: Dan 7,13–14 eller Apg 1,1–11 / Rom 10,6–10

Fortellertekst: Apg 1,1–14

Liturgisk farge: Hvit

ORDET ER DEG NÆR, I DIN MUNN OG I DITT HJERTE! DET ER TROENS ORD VI FORKYNNER!

Dette er en av de rareste festdagene i kirken vår. Vi feirer nemlig at noen drar, og det er ikke hvem som helst heller, men det er Jesus som forlater oss. Kanskje derfor denne dagen har fått litt sånn passe oppmerksomhet av både folk og kirke også. Er det nå egentlig noe å feire? Vi kjenner historien; vi kjenner løftene, og vi vet hva som kommer på pinsedagen, og vi lener oss mot det også på Kristi Himmelfartsdag. Men la oss også kjenne litt på denne spenningen som dagen gir oss. Mest sannsynlig hadde ikke disiplene noen

idé om at det skulle ta over 2000 år, og hvem vet hvor lenge til noen skulle se Jesus igjen. De hadde jo opplevd at Jesus ble borte, til og med døde, og så kom tilbake til dem. Hva tenkte de, der de sto å så opp mot himmelen, fylt med guddommelig kjærlighet, lys og trolig en god dose adrenalin? Hvor lenge sto de der, før de begynte å se på hverandre igjen, og ta beina fatt steg for steg mot det store oppdraget de ble sendt ut på, og som ennå ikke er ferdig!

Det ble den siste gangen de fikk møte ham og se ham! Ennå er vi sultne på hans nærvær og spør hvorfor er han ikke her; hvorfor griper han ikke inn? Trenger vi en dag for å feire hans fravær egentlig? Eller trenger vi en dag til å forstå hans fravær?

Disiplene levde, og vi lever av Guds ord som er nær oss i vår munn og i vårt hjerte på vår vei gjennom livet, i kirken og som vitner om den levende Gud. Vi søker og lengter etter Guds nærvær midt i hans fravær. Vi trenger å ha nærhet til også hvorfor han dro, ikke bare hvorfor han kom.

”SLIK STÅR DET SKREVET: ...” OPPDRA OG AVSKJED!

Jesus viste seg for disiplene en siste gang, men de hadde vanskelig for å tro at det var han, og at de ikke heller så en ånd. Han inviterte dem til å ta på ham, hender og føtter, og spiste et stykke stekt fisk for å overbevise dem at det virkelig var han,

kjøtt og blod, som sto der. Så begynte han å minne dem på det han tidligere hadde sagt, som sto om i Moseloven, hos profetene og i Salmene. Og han åpnet deres forstand så de kunne forstå skriftene. Han sa: "Slik står det skrevet: Messias skal lide..." Her kommer vi til vår pretekst for Kristi Himmelfartsdag.

Dere skal i hans navn forkynne for alle folkeslag og begynne i Jerusalem. Apg 26, 23 kaster lys over hvordan dette er mulig, at Jesus Messias skulle forkynne til alle nasjoner om oppfyllelsen av Skriftene. Han gjør det gjennom Paulus og kirken. Her finner vi Lukas sin kristologiske universalisme. Jesus er virkelig Messias gjennom at Guds frelse går til jordens ende gjennom ham.

Vers 48: "Dere er vitner om dette," er adressert til en større gruppe enn de 11, med referanse til 24,9 der det står de 11 og alle de andre. Det indikerer også at kvinner var inkludert i denne gruppen.

Vers 49: Løfte om utrustning! Den hellige ånd er oppfyllelsen av Guds løfter, som Lukas forteller videre om i Apostelgjerningene.

Vers 50–53: Disse versene inneholder mange kryssreferanser til starten av evangeliet 1,5–2,52. Når Lukas skriver "at han førte dem ut mot...", spiller han på eksodustemaet og bruker det greske verbet "*exagein*" som blir brukt i LXX for å beskrive at Gud leder folket fra egyptisk slaveri i eksodus. Jesus er på vei til å fullende sitt eksodus. Han "løftet hendene og velsignet dem". Det ser ut til å være en bevisst hentydning til Sir 50,20–24 som har en sekvens om øversteprest Simons velsignelse, tilbedelse, og at menigheten så responderer med lovprisning. Dette er den eneste gangen i Lukasevangeliet vi hører om at Jesus velsigner folk. På enden av sitt livs liturgi velsigner Jesus sine disipler.

"... ble tatt opp til himmelen..." I Apg. 1,6–11 gir Lukas oss en annen fortelling om himmelfarten. Lukasfortellingen er blitt kalt hans doksologiske, mens den i Apg hans ekklesiologiske, og den forsetter i den glade tilbedelse med å bringe evangeliet videre. Lukas ønsker også å vise at Jesu reise ikke sluttet i ingenting, men i hjertet til ham som Jesus kalte sin Far.

Vers 52: "... falt på kne og tilba ham." Her har vi det kristologiske høydepunktet i hele evangeliet. For dette er det første og eneste stedet der det står at disiplene tilba ham. Lukas sin kristologi er nær den vi finner hos Johannes; evangeliet begynner og slutter i den hellige byen Jerusalem, mens mye hender på veien, som endrer vår oppfatning av byens mening. Det er helt klart Lukas sin intensjon å koordinere begynnelsen og slutten, fødsel og himmelfart. Han gjør det på den måten klart at løftet fra begynnelsen er oppfylt på slutten, og at hele hans liv gir mennesker grunn til stor glede. I vers 53 er vi igjen tilbake i tempelet der det også startet, som for Lukas er båndet og kontinuiteten mellom gammelt og nytt. De første kristne tilba i tempelet og lovpriste Gud, et vitnesbyrd om deres tro og overbevisning om at Gud hadde gjort alt dette gjennom Jesus for oss og til vår frelse.

HELBREDELSE, LØFTE, FRAVÆR, NÆRVÆR OG BUDBÆRERE!

En kan bygge opp prekenen denne søndagen gjennom disse nøkkelordene som jeg nevner ovenfor. Da er det viktig å ta utgangspunkt i den gjennomgripende heling av relasjonen mellom Gud og mennesker, som ble fullført ved at Jesus dro tilbake til Gud, om løfte, fravær og nærvær og om dem som har brakt fortellingen om Jesus til oss. De som sto og så opp mot himmelen denne dagen, så at Jesus forlot dem, og med pågangsmot, glede og kraft fra Den hellige ånd dannet den kirken vi i dag er en del av.

Helbredelse

Lukas var lege, og han visste hvordan det var å bevege seg mellom mennesker hvis liv var avhengig av ham, hvor fantastisk det var når noen ble friske, og hvor hjelpeløs man kunne føle seg i det neste øyeblikk når man måtte gi tapt uten alltid å vite hvorfor. Men Lukas var ikke bare lege; han var også døpt og en etterfølger av Jesus, en som drømte Guds drømmer og var en medarbeider i Guds tjeneste. Han satte sin lit til ett mysterium som var større enn livet og døden, suksess eller mislykkethet, glede eller sorg, nemlig

at Gud var blitt menneske, og hvor enn dårlig ting kunne se ut nå, ville livet aldri bli det samme igjen; livet ville aldri mistes – igjen. Relasjonene mellom Gud og mennesker er blitt hel igjen og gjenopprettet.

Løfte – om nærvær i fravær! ”Jeg skal sende over dere det min Far har lovet.” Dere skal bli i byen og vente på at det skjer. Jesus forbereder disiplene på at han skal dra, og han gir dem løfter om nærvær i fravær. Jeg lurer på hva de tenkte da de sto der og hørte på det han sa til dem. Det virker som om det han sa, hadde en beroligende effekt på dem, når vi hører at de dro tilbake til Jerusalem i stor glede. Han ga dem håp, og han sendte dem ut med sitt nærvær i hver enkelt av dem, og slik han forsetter å gjøre det i hver enkelt av oss i dag også.

Fravær – hvorfor dro han?

Han åpnet forstanden deres slik at de kunne forstå Skriftene. Han åpnet opp helheten og dybden i sin plan for dem. Det ser ut til å ha gitt dem en trygghet og en forklaring som de kunne leve med. De var glade, og de var stadig i tempelet og lovpriste Gud.

Helt siden den dagen disiplene så Jesus forsvinne for dem, har mennesker og vi kommet sammen for å be, holde gudstjeneste, lovprise og søke Guds nærvær her på jorden til tross for hans fravær. Vi venter på at han skal komme tilbake, slik disiplene som sto og så opp mot himmelen denne dagen han dro fra dem. Han dro til himmelen, eller kanskje heller til et sted utenfor vår kjente verden, til det hinsidige, for å gjøre ferdig det han hadde begynt på her på jorden med oss. Det var ikke nok at gjennom ham var Gud født inn i denne verden; det var bare hans julegave til oss. Hans himmelfartsgave var at gjennom ham ble verdens kropp født tilbake til Gud. Ved å komme med sin egen ødelagte og oppstandne kropp tilbake til Gud, og som fikk plass ved Guds høyre hånd, importerte Jesus kropp og blod inn i det hinsidige, hellige rom for første gang. Han lagde veien for oss, slik at når vi kommer, vil det ikke være et så stort sjokk. Han gjenopprettet skapelsens godhet, og mest av alt menneskers godhet. Ved kroppslig å dra til-

bake til himmelen viste han oss at kropp og blod er godt, ikke ondt, og at det er godt nok for Jesus, godt nok for himmelen og godt nok for Gud. Ved å bli menneske og fortsette å beholde sin menneskelig kropp brakte Jesus ikke bare Gud til oss, men også oss til Gud.

Hva gjør fravær med oss? Vi har alle kjent på fravær og savn av mennesker vi er glad i. Vi kan kjenne på Guds fravær når vi kjenner oss tomme, ensomme, når hjertet banker, og når bønnesvar synes å utebli. Men til tross for fravær så behøver det ikke bety at savn og kjærlighet forsvinner. Det kan også føre til at vi blir mer klar over hva det betyr for oss, og hva som er viktig. Vi kan huske på ting vi setter pris på, som gjerne vi tok for gitt da vi var sammen. Dersom en relasjon er sterk og sann, har den som er fraværende, likevel en måte å bli nærværende på, om ikke fysisk, så i tanker og ånd. Vi kan ikke savne noen vi aldri har kjent – og slik er det også med Guds fravær – et godt bevis på at vi alle engang har kjent Gud, og at vi kan få møte ham igjen. Det er et tap i fraværet, men det er også et håp, for det som en gang var, kan skje på nytt, og bare en tom kopp kan fylles. Det er bare når vi tar koppen vår frem fra våre gjemmedsteder, og vi eier vår egen opplevelse av tomhet, fraværet, den indre lengselen, det er bare da ting kan begynne å forandre seg. For det er jo gjerne fraværet av Gud i våre liv her som får oss til å komme til kirken, søke Guds nærvær i overgangene i livet og når vi kjenner ekstra sterkt på vår sårbarhet som mennesker.

Budbærere

Vi kan lure på hvor lenge disiplene sto og så opp mot himmel før de begynte å se på hverandre. Hvor ofte dro de tilbake til dette stedet for å kjenne på opplevelsen av hans siste nærværende stund med dem. Nå begynte de å se på hverandre, og med ikke noe mer enn et løfte og en bønn, ble disse 11 enige om å bli kirken, og ingen ting ble noen gang det samme igjen, og det begynte med dem. Jesus etterfølgere ble ledere, og de som hørte på, ble forkynnere; de som ble kristne, ble misjonærer, og de som ble helbredet, ble helbredere. Jesus disipler ble apostler,

vitner om den oppstandne Jesus Kristus, ved Den hellige ånds kraft og hjelp. Da dette skjedde, begynte de å høres ut som ham, og de begynte å gjøre ting de ikke hadde sett noen annen enn Jesus gjøre. Jesu sterke nærvær i fravær, like nær dem som brød og vin, og like kjært og kjent som hverandres ansikter. Ved at han dro, skjedde det noe; hans hellighet som før kun hadde hørt til hos ham, fløy nå overalt både nært og fjernt, og himmelens frø ble sådd over hele verden. Ordet var dem nær i deres munn og i deres hjerte, slik det også er det for oss. Det er troens ord.

I avslutningen av vår tekst og i Lukasevangeliet kommer vi til det kristologiske høydepunkt, og vi ser starten på kirken og gudstjenesten. Jesus velsigner sine disipler for første gang. Han forlater dem med sin velsignelse hvilende over deres liv og gjerning, og de svarer med for første gang å tilbe ham, Jesus Kristus, Guds sønn, vår frelser og vår bror. Det er troens ord.

Forslag til salmer å plukke fra: Norsk Salmebok 2013, 199, 220, 222, 344, 354, 383, 388, 389, 418, 432, 460, 611.

HILDE BARSNES
SJØMANNSPREST I BERLIN
HILDE.BARSNES@GMAIL.COM

SØNDAG FØR PINSE

17. MAI 2015

II rekke

Prekentekst Johs 3,16–21

Lesetekster: Sak 14,6–9 eller Apg 26,1–3.20–29 / Åp 21,22–27

Fortelling 1 Mos 11,1–9

Liturgisk farge: Hvit

TEKSTER

Det er en rikholdig tekstmikstur som serveres oss som forsmak på pinsefesten i år. Den som vil legge vekten her og ikke på feiring av Grunnlovsdagen, har godt ressursmateriale. Disse tekstene er heller ikke ubrukelige på 17. maigudstjeneste – hvis en vil si ”ja takk, begge deler”.

”Tårnet i Babel” kan den gripe til, som er i fortellingsmodus. Så har vi teksten fra Sakarja som evt. må brukes med noen forklaringer – hvis en da ikke legger vekt på Apostlenes gjerninger og historien der Paulus er sin egen forsvarsadvokat foran kong Agrippa. Evangelieteksten er fortsettelsen av den innholdsrike, teologisk pregnante, nattlige samtalen mellom Jesus og Nikodemus. Vi fortsetter der vi slapp den fjerde søndag i fastetiden, og ”den lille bibel” Johs 3,16 overlapper som siste vers da og første vers nå! Ikke dårlig overlapping det!

DAGEN...

... er en overgangssøndag – mellom to store kirkeårsfester: Kristi himmelfartsdag og pinse. Han som sitter på Guds trone, sitter ikke stille; nei han er gått bort for å gå bort til oss – ved sin Ånd. Hans ånd vil lære oss å strekke oss mot lys og elske livet!

I dag handler det om lys og mørke – liv og død! Lyset er sterkere enn mørket og livet sterkere enn døden! Situasjonen i Johannesevangeliets

tredje kapittel er veldig spesiell. Det er Jesus som sier dette til rådsheren Nikodemus som har oppsøkt Jesus om natta. Det er et innholdsrikt, åndelig nattlig måltid som her serveres. Mat må vi jo ha for å leve – også slik med den åndelige føden: Nikodemus ble i hvert fall stappmett av denne nattmaten, og han delte med andre!

Det er det spesielle ved møtet som Nikodemus får med Jesus. Nikodemus møter ham som snart skal dø – men som i dag ikke er død – ham som ble gitt fordi Gud elsket verden så høyt, og for at vi, mens vi vandrer våre livsvandringene i denne verden, skal få vandre med håp, for at vi skal ha noe å leve på og noe å dø på! Han kommer oss nær ved Ordets nådemiddel!

NIKODEMUS ER I BLANT OSS

En fjern erindring slår ned i meg og minner meg om at sjelesorgrommet på TT i Skien i 1976 het "Nikodemus-Krø". Den som satte seg her, hadde en agenda. Den besto i å komme inn i en samtale med en sjelesørger. Slike Nikodemus-krøer finnes mange steder.

På sjømannskirka hvor jeg jobba i sin tid, var Nikodemus ukentlig gjest. Han eller hun var den som kom litt utpå kvelden, og som hadde behov for å ta en prat om livets store spørsmål. Det som kunne begynne med en samtale om trafikken i Manhattan, endte opp i spørsmålet om Guds kjærlighet – kanskje også med en tørst etter å komme Gud nærmere. Nikodemus er en søkende og tålmodig type, en av dem som ikke gir seg i kampen for å komme fram til større erkjennelse av sannheten. Det er ikke feil å likne på Nikodemus. Han får full uttelling fra ham som sier at den som banker, skal det lukkes opp for, og den som søker, skal finne.

Guds hjerte banker for oss – og slik er det både i liv og i død. Det vil aldri opphøre å banke! For så høyt har Gud elsket – og så høyt elsker Gud fremdeles! Guds bankende hjerte er en invitasjon til oss om å åpne våre hjerter for hans kjærlighet i Jesus Kristus.

Nikodemus er tydeligvis redd for å vise omverdenen at han er nysgjerrig på Jesus og hans lære. Denne hendelsen, en bevegelse fra nattens mørke og inn i lyset, kan også vise til en betyd-

ningsfull bevegelse mot det å tro, og motta den ene som er sendt for å gjøre Gud kjent.

Nikodemus kommer til Jesus som en følge av at han har sett Jesus utføre mange undre og mirakelgjerninger. Hans første åpningslinje til Jesus er: "Rabbi, vi vet at du er en lærer som er kommet fra Gud, for ingen kan gjøre de tegn du gjør uten at Gud er med ham." Dette blir starten på samtalen hvor Jesus blir gitt muligheten til å utfolde evangeliet.

Gud har ikke sendt Jesus til verden for å dømme. Ved å elske mørket og holde oss i de skammekrokene der mørkets gjerninger trives, dømmer vi oss selv. Gud dikterer ikke – han vil ha respons. Han ber oss ta imot vitnesbyrdet, han ber oss åpne oss mot sannheten og strekke oss mot lyset. "Er allerede dømt" er et interessant uttrykk – ja, det stemmer jo med vår erfaring! Det kan stå subjektløst. Den som gjør mørkets gjerninger, ønsker ikke gjerningene avslørt, men "er allerede dømt".

Ingen kan spre så mye mørke som de som tror at de har sett et stort lys – et "lys" som er en gnist fra avgrunnen. I evangeliene møter vi det sanne lyset i aksjon; vi møter ham som drar menneskene fram fra samfunnets skammekroker og fører dem tilbake til fellesskapet igjen. Dette lyset lyser for hvert menneske, taler klart om tro, håp og kjærlighet – og er ikke del av en umenneskelig, kollektiv psykose eller religiøs vrangforestilling.

Det er ikke sant at Gud er usynlig! Guds ansikt lyser i verden gjennom Jesus Kristus. Det er et menneskes ansikt – et menneske uten maske, uten rop, uten kniv i sine hender, men med lys i sine øyne – gnist og glede – og som tente lys i andres øyne. Lyset fra mennesket Jesus er et guddommelig lys og gir alle mennesker et forbilde og eksempel. "Ha Kristus som forbilde," sier apostelen, som slett ikke er gått fra forstanden.

OMVENDELSESARENAER

Vi vet veldig godt at flertallet av jordens befolkning lever i fattigdom og fornedrelse, men velger like fullt å øke vår egen velstand og makt. Vi kunne ha elsket verden, men vi elsker bare vår

egen lille. Vi elsker våre privilegier, ikke rettferdigheten. Hvordan kan vi snu dette? Hvordan kan vi omvende oss?

I stedet for å ta vare på Guds vidunderlige skaperverk ødelegger vi det og utnytter det til egen nytelse. I stedet for det evige liv velger vi å klamre oss til det korte livet vi har, som om det skulle være evig. Hvordan kan vi snu dette? Hvordan kan vi omvende oss?

Vi ser mennesker som hengir seg til religiøs fanatisme – og ødelegger seg selv og andre. Hvordan kan vi formidle at kjærlighetsbudet er trefoldig?

Fleire omvendelsesarenaer finnes. Det er bare å komme seg ut av garderoben og inn på banen. Den kosmofile Gud gir avkall på privilegier og goder; han lider for å lindre andres lidelser; han gir livet, skaper fred og gir håp. Han er på banen allerede og søker medspillere.

VELKOMMEN NIKODEMUS!

Nikodemus kommer om natta, ja, i mørket. Men likevel er hans komme en lysets gjerning. Det er mulig å finne veien. Det er mulig for oss mennesker å elske verden. Ja, det går an! Der må prekenen ende opp. Den må ikke bare bli en lamentering over menneskets mørkesider, men peile veien videre. Veien i følge med ham som er Verdens Lys, veien, sannheten og livet. Nikodemus fulgte Jesus til døra; det varte og rakk før han turte å banke på, men da han gjorde det, ble døra åpnet, og Nikodemus ble selv en dør-åpner.

Hvor er Nikodemus i den menighet? Hvordan kan han eller hun få komme med sine spørsmål – og bli en del av et fellesskap? Kan Nikodemus oppsøkes? Er Nikodemus eller Nikoline en blant sørgende, en konfirmant, en konfirmantforelder, en teoritrøtt ateist, en syk, en døende, en nysgjerrig skoleelev? Nikodemus finnes – finnes det en kro i kirkelandskapet? Velkommen skal du være!

"MÅ HA"-SALMER

233 Kjærlighet er lysets kilde
246 Lyset skinner over jord
358 Før at du inte
670 Til kjærleik Gud oss skapte
721 Du har eit liv som er verd't å leva

"KAN HA"-SALMER

205 Kornet har sin vila"
243 Gud skapte lyset og livet og meg
345 Å, kor djup er Herrens nåde
346 Jeg vil prise min gjønløser"
407 Gud græt der kjærleik vik
419 Med Jesus vil eg fara

Pax et bonum!

KJELL ASGEIR SKARTSETERHAGEN
SOKNEPREST I NITTEDAL
KJELL.SKARTSETERHAGEN@
NITTEDAL.KIRKEN.NO

17. MAI

17. MAI 2015

KEISEREN OG GUD

Prekenteks: Matt 22,17-22

Lesetekster: 1 Krøn 29,10-14 / 1 Tim 2,1-4

Liturgisk farge: Grønn eller som kirkeårstiden (hvit)

17.mai bringer det kirkelige og det nasjonale sammen på en mer intens måte enn noen andre dager i kirkens år. Sjelden passer ordet statsreligion bedre, med kirken full av bunader, øvrighetspersoner og 17. maisløyfer. Samtidig er hele konseptet statsreligion under aktiv avvikling i Norge i disse dager. Kongen som kirkestyre er blitt arbeidsledig, og den for kirken tidvis bekvemme og tidvis beklemmende alliansen mellom statsmakt og kirke, som har vært rammebetingelsene i Europa mer eller mindre siden Konstantin den stores tid, rigges ned. I norsk kontekst synes det å være den aktivistiske kirkekjernen som har vært og er hoveddrivkraften i prosjektet.

Hos meg i Sjømannskirken i London forventes det statsråds- og ambassadørbesøk i gudstjenesten på 17. mai. Vi skal bekranse minnesmerket for krigens falne og skal preke i en kirke pyntet med bjørkeløv og flagg i rødt, hvitt og blått. Det norske flagget bærer det samme merket som keiser Konstantin plasserte i krigsfanen sin, og ved det tegnet håpet han at han ville seire.

Fra den samme prekestolen i London prekte min forgjenger Jonny Ursin til menigheten under 2. verdenskrig. Kong Haakon og kronprins Olav satt ofte på første benk på venstre side, og i menigheten satt det krigsseilere, statsråder i eksil, soldater, tungvannssabotører og forretningsfolk som nettopp hadde fått kontoret bombet under blitzten. Mange ba intense bønner om at Gud

måtte gi dem seier i kampen mot barbariet i nazi-Tyskland. "Upon this struggle," sa Churchill, "depends the survival of Christian civilization". Seieren ble vunnet, og mange følte at det hadde skjedd ved Guds hjelp. Det som angår keiseren, og det som angår Gud, følt å ha mye med hverandre å gjøre.

Selv ikke tiår med øverlandsk kristendoms-kritikk, humanetisk aktivisme, ateistisk nøytralitetsideologi og generell sekularisme har så langt lyktes med å stryke kristenkorset fra flagget. Men Norge som kristen nasjon er et langt hulere prosjekt enn det har vært på hundrevis av år. Vi beveger oss nå ut i et langt åpnere landskap, hvor det vil bli langt færre privilegier å støtte seg til, og alliansen med staten blir mindre selvsagt.

I dette utfordrende landskapet skal vi la oss utfordre av teksten. Hva er det vi som troende skylder staten? Hvilken lojalitet skylder vi "keiseren"? Skylder "keiseren" Gud noe?

Dilemmaet om "skattens mynt" er en av de mest spennende diskursene i NT. Skatten til keiseren det dreier seg om, var en dypt upopulær koppeskatt til de romerske myndighetene, som ble opplevd som en byrde i provinsene. Koppeskatten var en av årsakene til det jødiske opprøret som til slutt førte til Jerusalems fall. Det umulige valget Jesus ble stilt overfor, mellom lojalitet mot okkupasjonsmakten, som ville utløse jødenees vrede, eller ulydighet mot romerne, som kunne utløse straff for oppvigleri, er tilsynelatende uløselig. Jesu retorisk sett geniale svar etterlater kritikerne undrende og målløse. Han lot seg ikke sette fast i de uttallige fellene de la ut for ham.

Mynten de ga ham, ca. en daglønn, bar keiserens bilde. Denarmynten de ga ham, hadde inskripsjonen "Tiberius Caesar Augustus sønn av den guddommelige Augustus" sammen med keiserens bilde på den ene siden, og "Pontifex Maximus" (øversteprest) på den andre siden. For strengt monoteistiske separatister var motiv og tekst på mynten uttrykk for mye av det man var imot i den hedenske romerstaten. Tiberius forgjenger i keiserstolen var guddommeliggjort av Senatet, og den slags utfordret det 1. bud samt billedforbudet direkte. Keiserens rolle som øversteprest utfordret også den jødiske religion

direkte.

I forhold til dilemmaet Jesus ble stilt overfor, utvidet han perspektivet drastisk. Skatt til verdslig myndighet er en ting, Gud krever langt mer, og alt tilhører til syvende og sist Gud. Selv keiseren som mynten bærer bildet av, er skapt i Guds bilde, og også alt som tilhører keiseren, inkludert keiseren selv, tilhører Gud. I det perspektivet blir selv betaling av skatt forholdsvis betydningsløst. Lydighet til verdslig øvrighet underordnes under det langt viktige poenget at alt likevel tilhører Gud.

Den dype bindingen mellom Gud og mennesket ligger derfor ikke i hvordan relasjonen mellom stat og kirke ordnes, eller hvilket syn en måtte ha på skattlegging og verdslig lydighet mot øvrigheten. Bindingen ligger, som den alltid har ligget, i gudbilledligheten. Vi er preget inn av Guds bilde, og det bildet kan aldri viskes ut.

TORBJØRN HOLT
SJØMANNSPREST I LONDON
TORBJORN.HOLT@SJOMANNSKIRKEN.NO

PINSEAF TAN

23. MAI 2015

Preiketekst: Joh 7,37–39

Første lesetekst: 2 Mos 24,3–11

Andre lesetekst: Ef 2,17–22

Liturgisk farge: Raud

Verken apostlane eller me feirar oppstodegleda særleg lenge før uroa kjem snikande. Det er ikkje mange sundagar ut i påsketida før apostlane si uro i siste delen av Johannesevangeliet byrjar prege tekstane me les. Tomas sitt spørsmål: ”Herre, me veit ikkje kvar du går, korleis skal me då vite vegen?” (Joh 14,5) pregar tekstane. Gleda over gudsnærveret og trugsmålet frå gudsfråveret eksisterer ved sidan av kvarandre og gjev dette spørsmålet stadig nye former. I både Lukas/Acta og i kyrkjeåret er det pinsedag som står som svar til desse spørsmåla. Johannes reknar dagane annleis, men òg hjå han er Jesu lovnad om Den heilage ande svaret på læresveinane si frykt for å verte åleine.

EIN NY LAUVHYTTEFEST

Preiketeksten for pinseaf tan uttrykkjer heile denne forteljinga på tre vers. Samstundes trur eg desse tre versa inneheld nøkkelen som kan opne pinsetekstane og gjere dei tilgjengelege. For Jesus snakkar om dei som tyrstar, dei som med heile seg kjenner dei treng vatn å drikke. Dette er bilete Jesus brukar gjennom heile Johannes-evangeliet, men akkurat her snakkar han om det under lauvhyttfesten, som mest truleg alt på Jesu tid hadde vorte ein fest for å minnest korleis Gud viste omsorg for Israelsfolket i ørkenen, og vatn og ljøs var dei viktigaste symbola. Ei viktig forteljing var korleis Gud let Moses slå på berget og opne ei kjelde då folket tyrsta og klaga mot himmelen (2 Mos 17,1–7; 4 Mos 20,1–13). I

Misjnah finn ein skildra korleis det kvar morgon gjennom den sju dagar lange høgtida gjekk ein prosesjon frå tempelet ned til Siloa-dammen der ein henta vatn som ein bar inn i tempelet gjennom Vassporten. Under lovsong og prosesjonar vart vatnet helt ut over altaret. Ein mintest Guds omsorg i ørkenen, takka for regnet og bad om regn til neste avling. Det er mogeleg at det Johannes snakkar om som den siste, ”store dagen” i høgtida, er den åttande dagen, som vart rekna som ein sabbat, men utan seremoniane med vatn og ljøs i tempelet. Sjølv om poenget vert ståande om det er den sjuande dagen som er meint, så gjev dette ekstra tyngde til at Jesus snakkar om seg sjølv som den som gjev den tyrstande levande vatn og er ljuset for verda (seinare same dagen, Joh 8,12–20). Jesus tek over tempelet sin funksjon som staden der Gud møter menneska, og menneska tek imot Guds gæver.

LESETEKSTANE

Slik sett er det gode lesetekstar til denne dagen, sjølv om eg heller gjerne skulle sett nokre frå det rike utvalet av GT-tekstar som handlar om lengten etter vatn, kanskje Esekjel 47,1–12 som omtalar korleis ei elv skal renne ut frå tempelet og gjere landet i aust fruktbart. Esekjelteksten dannar truleg òg, saman med til dømes Sakarja 14, bakgrunn for johannesteksten. Lesetekstane handlar i staden om møtet mellom Gud og menneske, fyrst gjennom pakta folket gjorde med Gud på Sinai i teksten frå 2 Mos 24,3–11, og så i teksten frå Ef 2,17–22, der kyrkjelyden er tempelet der dei truande har ”tilgang til Far i ein Ande”. Saman teiknar desse tekstane ei tidslinje – frå møtet med Gud i den gamle pakta og tempelet, til møtet i Jesus Kristus, og så vidare til møtet med Gud i det nye tempelet, kyrkjelyden. Det byrjar i 2. Mosebok og endar i tredje trusartikkel, med andre ord.

STORE METAFORAR

Til preika er det godt å ha orden på metaforane, og dei er det mange av her. Når ein byrjar å sortere metaforane for å kunne ha ein viss konsistens i bruken av dei, oppdagar ein det keisame med preiketeksten. Det er nemleg umogleg å

vite kva han eigentleg betyr. Røynde eksegetar kallar Johannes 7,37–39 for eit minefelt, men det er jo ein gong prestane si oppgåve å storme inn der eksegetane fryktar setje foten. Problemet ligg dels i at handskriftene manglar teiknsetjing i vår forstand, dels i at det ikkje er så lett å få auge på nøyaktig kva som er eit skriftsitat her, og kvar det er henta frå. Dermed står ein att med to mogelegheiter, anten den Bibelselskapet og majoriteten av teksttolkarane går for, eller så for denne omsetjinga: ”Den som tyrstar, skal kome til meg, og den som trur på meg, skal få drikkje. Som skrifta seier: ‘Frå hans indre skal det renne elvar med levande vatn.’” Dette siste alternativet er ryddigare og vakrare, noko som er argument både for og imot ei slik lesing. Dersom ein går for denne alternative omsetjinga, så kjem vatnet frå Jesu indre, og Jesus erstattar heilt enkelt tempelet i dei gamle bileta. På den andre sida gjev Bibelselskapet si lesing eit meir komplekst bilete, som dessutan harmonerer med ein annan viktig johannestekst om levande vatn, nemleg Johannes 4 om kvinna ved brunnen. Der seier jo Jesus: ”Den som drikk av det vatnet eg vil gje, skal aldri meir tørsta. For det vatnet eg vil gje, blir til ei kjelde i han med vatn som bryt fram og gjev evig liv.” (4,14) Biletet er radikalt, men så er pinsa ganske radikal, ho òg. Det ligg eit kraftig brot med gamle hierarkiske strukturar i GT-profetiane om Anden som vert aust ut over alle i dei siste tider (til dømes Joel 3), men med Johannes sin biletbruk vert det endå meir drastisk. Ordet som er omsett med ”indre” her, er *koilia*, som kjem av *kolios*, som tyder hól. *Koilia* refererer til fleire kroppsdelar, både heile bukhol, magen og fordøyingssystemet, og i mange samanhengar til livmora. Brukt i overført tyding, som her, er det som setet for heile mennesket sitt indre liv. Fleire omsetjingar vel ”hjarte” i staden, som for så vidt har mykje dei same konnotasjonane, men det kling litt meir opphøgd, og poenget her er jo at metaforen er svært konkret kroppsleg. Det er eit langt sprang frå å tenkje at Guds kjelder ligg ved Tempelberget, til å tenkje at dei ligg i eigen mage, frå å vere fjerne og utilgjengelege til å vere så nære som det er mogeleg å kome, men det er faktisk denne overgangen Jesus snakkar om her. Denne

radikale tanken gjer det vidare mogeleg for forfattaren av Efesarbrevet å snakke om kyrkjelyden som eit nytt tempel.

PREIKA PINSEAF TAN

Tekstane peikar på nokre mål lengten vår kan ha. Fyrst og fremst er det tale om vatn som gåve til dei som tyrstar, men det er òg tale om fellesskap og om å sjå Gud, slik Israels sytti eldste fekk lov til i teksten frå 2. Mosebok. Pinse handlar om dette. Ofte trur eg pinsa kan verte for abstrakt, kanskje fordi me meir eller mindre medvite tenkjer at Den heilage ande har med overnaturlige nådegåver og andre fjerne ting å gjere. Det er ein del av biletet, men det er få av pinsetekstane som handlar om det, og tekstane for pinseaftan er konsentrerte om møtet med Gud. Det skjer i oss sjølve og i fellesskapet i kyrkja. Vassmetaforane seier noko om at det er krefter i dette møtet, som skaper nytt liv, som gjer ørkenen til fruktbart land og gjer nordisk vinter til vår og bløming. Eit slikt pinsemotiv er framtrekande i Grundtvig sine pinsesalmar, men òg hjå Blix, og det er mykje god inspirasjon å

hente her. Eg kunne til dømes tenkt meg å gjere ”No livnar det i lundar”, som eigentleg er ein pinsesalme, til raud tråd i preika, kanskje til og med skrive ei preike som kan haldast mellom versa i denne salmen.

Dessutan er det pinseaftan; det er dagen før, og preiketeksten sluttar med eit ”enno ikkje”. Narrativt høyrer evangelistens kommentar heime i tida før påske, men samstundes opnar han opp for erfaringar av at dei store lovnadene ikkje er fullt ut realiserte og at pinsa sine store ord og veldige salmebrus ikkje alltid harmonerer med røyndommen. Ambivalensen som finst i denne teksten tilseier å vere litt forsiktigare i preika, men gjev òg mogelegheita for å snakke om at å vente, søkje og lengte er ein del av det store biletet. Våren er forventning og vemod på same tid – og kanskje er det òg det pinsetida er, kvelden før pinsedagen.

PER KRISTIAN SÆTRE
KAPELLAN I JAR
KAPELLAN@JAR-MENIGHET.NO

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

SØKERE

BORG BISPEDØMME

Søkere til stillingen som sokneprest i Fredrikstad domprosti med tjenestested Rolvsøy sokn:

Unntatt offentlighet

Fuldseth, Vegard (44), prest, TRONDHEIM
11 Hobbøl, Arne J. (63), sokneprestvikar,
OSLO

Johannessen, (Jan) Petter (47), koordinerende
sokneprest i samarbeidsområdet Øst, Fredrikstad
domprosti, GAMLE FREDRIKSTAD
Kleftås Nygård, Silje Mathea (28), setter,
ASKER

Le, Thuong (56), Lecturer for Church planting
and World Religions, OSLO

Melve, Ingrid B. (28), vikarprest, KRÅKERØY
Mentzen, Svein (61), vikarprest, KRÅKERØY
Olsen, Tore Schwartz (57), studentprest,
SØRUMSAND

Snilsberg, Margaret (44), fungerende
sokneprest i Rolvsøy menighet, MOSS
Østrup, Ole (51), vikarprest, FREDRIKSTAD

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>